

Verklaring beleggingsbeginselen Pensioenkring GE Nederland

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Versie 2024

stap
Algemeen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

1	INTRODUCTIE	3
2	ORGANISATIE EN RISICOPROCEDURES	3
2.1	<i>Taken en verantwoordelijkheden</i>	3
2.2	<i>Uitbesteding</i>	4
2.3	<i>Rapportage</i>	4
2.4	<i>Deskundigheid</i>	5
2.5	<i>Scheiding van belangen</i>	5
2.6	<i>Kernactiviteiten / nevenactiviteiten</i>	5
3	BELEGGINGSBELEID	5
3.1	<i>Doelstelling beleggingsbeleid</i>	5
3.2	<i>Risicohouding</i>	6
3.3	<i>Investment beliefs</i>	7
3.4	<i>Strategisch beleggingsbeleid</i>	9
3.5	<i>Beleggingsrisico's</i>	11
3.6	<i>Risicobeheerprocedures</i>	13
4	UITVOERING	14
4.1	<i>Uitbesteding</i>	14
4.2	<i>Opzet vermogensbeheer</i>	14
4.3	<i>Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen</i>	14
4.4	<i>Waarderingsmethode</i>	15
4.5	<i>Kostenbeheersing</i>	15
5	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN	15

1 Introductie

De Verklaring Beleggingsbeginselen (hierna: Verklaring) geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Pensioenkring GE Nederland binnen Stap (hierna: Pensioenkring). Deze Verklaring is door het Bestuur van Stap vastgesteld en wordt jaarlijks herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid, wordt de verklaring tussentijds herzien.

2 Organisatie en risicoprocedures

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en risicohouding heeft Stap een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

2.1 Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur

Het Bestuur van Stap is voor de Pensioenkring verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en de uitvoering van dit beleid, hoewel een deel van de werkzaamheden is uitbesteed. Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel: het Bestuur bestaat uit vier onafhankelijke leden.

Belanghebbendenorgaan

Voor de Pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, welke uitsluitend taken en bevoegdheden heeft die betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan heeft onder andere goedkeuringsrecht aangaande het strategische beleggingsbeleid van de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld.

Intern toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Stap. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. Daarnaast legt de Raad verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, zowel aan elk belanghebbendenorgaan als in het jaarverslag.

Commissies

Het Bestuur heeft de Beleggingsadviescommissie ingesteld. De Beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- adviseren van het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseren van het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijnontwikkelingen die per Pensioenkring (zouden) moeten leiden tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid;
- adviseren van het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring.

Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau.

Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor de externe partijen met Stap en beheert de contracten. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitvoeringspartijen.

Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkelingen in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de commissies, het Belanghebbendenorgaan en het intern toezicht.

2.2 Uitbesteding

De beleggingsstrategische advisering en het vermogensbeheer van de Pensioenkring heeft Stap uitbesteed aan de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen: Aegon AM). De relatie tussen Stap en Aegon AM is vastgelegd in een fiduciar beheer overeenkomst en een service level agreement (SLA). In de SLA zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

2.3 Rapportage

Aegon AM brengt periodiek verslag uit aan de Beleggingsadviescommissie en het Bestuursbureau van Stap over de behaalde beleggingsresultaten van de Pensioenkring en over de wijze waarop het beleggingsplan van de Pensioenkring wordt uitgevoerd. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

2.4 Deskundigheid

Stap zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.5 Scheiding van belangen

Stap zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door Stap opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hieraan stellen.

2.6 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten

Stap voert geen nevenactiviteiten uit, maar blijft bij de kernactiviteit: het uitvoeren van de pensioenovereenkomsten die door de aangesloten ondernemingen zijn gesloten met haar werknemers.

3 Beleggingsbeleid

3.1 Doelstelling beleggingsbeleid

De Pensioenkring heeft ten doel om binnen de grenzen van zijn middelen de deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden. De Pensioenkring voorziet hiertoe in het op lange termijn verstrekken van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten en streeft hierbij naar het waardevast houden van de opgebouwde pensioenen, de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken. De toeslagverlening op de opgebouwde aanspraken van actieve deelnemers is onvoorwaardelijk. Op de opgebouwde aanspraken van gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen wordt voorwaardelijk toeslag verleend. Dat wil zeggen dat er geen recht op toeslagverlening is: er wordt jaarlijks bepaald of en in hoeverre toeslagverlening kan plaatsvinden. Kosten van indexatie, zowel voor actieven als inactieven worden gedragen door de werkgever middels in de premie inbegrepen indexatietoelagen. Mede door deze regeling is het kostenniveau voor de

werkgevers significant. De Pensioenkring heeft dan ook mede ten doel een zo stabiel mogelijke premie te bewerkstelligen.

3.2 Risicohouding

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: “HBT”) heeft het Fonds voor Pensioenkring GE Nederland een drietal grenzen geformuleerd:

90%	90%	15%
• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit Vereist Eigen Vermogen	• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT • Vanuit feitelijke financiële positie	• Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case) • Vanuit feitelijke financiële positie

De grenzen voor de lange termijn risicohouding zijn vastgesteld door Stichting Pensioenfonds GE Nederland in overleg met de werkgever(s). Bij toetreding tot Pensioenkring GE Nederland is afgesproken om deze grenzen te continueren. Doordat de toeslagen gefinancierd worden uit premies en de kans op korten nihil is door de bijstortingsverplichting, is het zeer waarschijnlijk dat op termijn een indexatieresultaat van 100% gerealiseerd kan worden (de indexatieambitie voor actieven is hoger dan de prijsinflatie, wat ertoe leidt dat het pensioenresultaat gedurende de actieve periode hoger is dan 100%).

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV. Deze is gelijk aan 125,5% met een bandbreedte tussen 120,5% en 130,5%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheid daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgevers(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring GE Nederland en het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring GE Nederland. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

3.3 Investment beliefs

De investment beliefs van de Pensioenkring vormen het vertrekpunt bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vervolgens op basis van de ALM-studie en de wettelijke kaders nader ingevuld (zie 3.4). De Pensioenkring hanteert de volgende investment beliefs:

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

Het strategisch beleggingsbeleid richt zich enerzijds op het behalen van rendement voor de toeslagambitie en anderzijds op het voorkomen van eventuele kortingen. Naast de samenstelling van de beleggingsportefeuille zijn het rente afdekkingsbeleid en de bescherming tegen onverwacht hoge inflatie belangrijke elementen van het beleid. De verplichtingenstructuur en de marktomstandigheden zijn van belang voor de gewenste mate van afdekking van het renterisico en het inflatierisico.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijke waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke

waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijnvisie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiency.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloond risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Hieronder worden het valutarisico, renterisico en inflatierisico begrepen.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht

evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Door het lange termijn beleggingsbeleid heeft de kring de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. Beleggers in illiquide beleggingscategorieën eisen additionele compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

3.4 Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkring wordt vastgesteld met behulp van een ALM studie. Aan de hand van een ALM studie wordt een beleid bepaald dat past bij de ambitie en risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld en omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Daarnaast stelt Stap de invulling van het beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case. Het strategisch beleggingsbeleid en de invulling van het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke

beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes

De volgende tabel geeft de strategische asset allocatie weer:

	Strategisch Gewicht	Min	Max
Return portefeuille	50,0%	45,0%	55,0%
Aandelen totaal	50,0%	45,0%	55,0%
Ontwikkelde markten*	43,5%	34,8%	52,2%
Opkomende markten	6,5%	4,9%	8,1%
Matching portefeuille	50,0%	45,0%	55,0%
Nominale staatsobligaties + kas exposure*	25,0%	16,1%	33,9%
Investment Grade Kredietobligaties	15,0%	12,0%	18,0%
Nederlandse hypotheek	10,0%	0,0%	12,5%

* De bandbreedte (niet de strategische allocatie) van staatsobligaties + kas exposure varieert met de benodigde hoeveelheid kas voor met name het onderpandbeheer voor rentederivaten. Jaarlijks wordt in het beleggingsplan de bandbreedte vastgesteld afhankelijk van de actuele omvang van de swapportefeuille. *Strategisch rentebeleid*

De Pensioenkring dekt strategisch 70,0% van het renterisico van de nominale verplichtingen af.

Strategisch valutabeleid

Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden wordt valutarisico voor 100% afgedekt.

3.5 Beleggingsrisico's

Renterisico

Een pensioenkring loopt renterisico omdat de pensioenverplichtingen bestaan uit beloofde uitkeringen in de (verre) toekomst. De waarde van de pensioenverlichtingen is gelijk aan de hoeveelheid geld die nu gereserveerd zou moeten worden om bij de gegeven rente precies te kunnen voldoen aan alle toekomstige uitkeringen. Hoe lager de rente, hoe minder het geld naar verwachting zal groeien en hoe meer geld er nu gereserveerd moet worden om de uitkering in de toekomst te kunnen verrichten. Omdat de uitkeringen zo ver in de toekomst liggen, heeft de rente een zeer grote invloed op de waarde van de pensioenverplichtingen.

De Pensioenkring dekt strategisch 70% van het renterisico van de nominale verplichtingen af op basis van de swapcurve¹.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt verder begrensd door een risicobudget². Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten.

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt de Pensioenkring geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt

¹ In 2022 gold een strategisch afdekkingspercentage van 50%. De ophoging naar 70% wordt geleidelijk gedurende het jaar 2023 uitgevoerd.

² Tracking error t.o.v. de verplichtingen

als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen ontwikkelde markten wordt de exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en Japanse yen voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden wordt het valutarisico voor 100% afgedekt.

Inflatierisico

Het inflatierisico bestaat uit het uithollen van de koopkracht van de pensioenrechten door (een stijging van de) inflatie in scenario's waarin de Pensioenkring onvoldoende middelen heeft om pensioenaanspraken in lijn met de inflatie te verhogen. Dit risico wordt niet expliciet afgedekt. Op termijn biedt een belegging in de categorie aandelen een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico.

Krediet- en tegenpartijenrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor derivaten. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor derivaten deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing en uitwisselen van onderpand.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen.

Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen. Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancycclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. Dit liquiditeitsbudget bestaat uit een buffer voor de financieringsbehoefte, een extra buffer binnen een stressscenario en een onzekerheidsmarge.

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is (“Passief, tenzij”). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

3.6 Risicobeheerprocedures

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de voor de Pensioenkring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- Het valutarisico. Dit risico wordt met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau afgedekt.
- Het gewenste renterisico wordt gestuurd middels vastrentende waarden en renteswaps..
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De regiomix van de aandelen.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot “triple A”).
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van

deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

4 Uitvoering

4.1 Uitbesteding

Stap heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan Aegon AM. Aegon AM rapporteert aan het Bestuursbureau en de Beleggingsadviescommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid.

4.2 Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de kring in Aegon AM beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze Aegon AM beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden, inflatie gerelateerde obligaties en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats. De overige discretionaire vastrentende waarden beleggingen en liquiditeiten en derivaten beheert Aegon AM voornamelijk intern, waarbij Aegon Asset Management de transacties van de derivatenportefeuille uitvoert.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door Aegon AM.

4.3 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de prudent-person-regel centraal. Op grond van dezelfde Europese Richtlijn, die ook ten grondslag ligt aan de Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, geldt namelijk voor pensioenfondsen als algemeen beginsel dat beleggen dient te geschieden volgens de prudent-person-regel. Dit betreft een kwalitatieve norm waarbij, op een enkele uitzondering na, geen beleggingsrestricties of –instructies gelden, maar waarbij pensioenfondsen zelf aan de hand van een aantal algemene principes moeten bepalen hoe zij hun beleggingsbeleid prudent kunnen vormgeven.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- De Pensioenkring doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.

- Met betrekking tot belegging van de activa geldt:
 - de activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel is gewaarborgd;
 - de activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
 - de activa worden naar behoren gediversifieerd.
- De Pensioenkring belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
- Beleggingen in een bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; indien de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

4.4 Waarderingsmethode

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

4.5 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid ziet Stap erop toe dat de kosten redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van de Pensioenkring.

5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan met duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën
- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Governance: ontoereikende praktijken op gebied van goed ondernemingsbestuur kunnen waardevermindering van bedrijven in de portefeuille tot gevolg hebben. Gebrekkige ondernemingsbestuur praktijken manifesteren zich vaak in controverses en schandalen. Directe impact van dergelijke gebeurtenissen op de waarde van een bedrijf (en op rendement van het aandeel) kan aanzienlijk zijn (bijvoorbeeld, naar aanleiding van het emissie schandaal is de koers van het aandeel van Volkswagen met meer dan 40% gedaald binnen de eerste drie weken na het bekendmaken van de misstanden). Op termijn, naarmate bedrijven acties ondernemen om de misstanden te corrigeren, zal de impact op de waarde van een onderneming naar verwachting verdwijnen. Stap belegt voor lange termijn in een breed gespreide portefeuille van bedrijven, waardoor het effect op het rendement van de totale portefeuille naar verwachting beperkt blijft.
2. Mensenrechten: schendingen van mensenrechten kunnen zowel reputatie als financiële gevolgen hebben voor een pensioenfonds. In het geval van schending van mensenrechten door bedrijven is de impact op het rendement van de aandelenportefeuille vergelijkbaar met controverses op het vlak van

governance. In het geval van leningen van landen is de impact op verwacht rendement moeilijk in te schatten. Vanuit het oogpunt van de rol van Stap in de maatschappij en reputatierisicobeheersing kiest Stap ervoor om landen die mensenrechten schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, op voorhand uit te sluiten. Ook bedrijven die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zijn uitgesloten. Stap belegt eveneens niet in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland

3. **Klimaatverandering:** de beleggingsportefeuille is via meerdere kanalen blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit klimaatverandering. Enerzijds is er sprake van risico's die volgen uit de energietransitie en de daar voortvloeiende veranderingen in o.a. de wet- en regelgeving. Anderzijds is de beleggingsportefeuille blootgesteld aan fysieke risico's veroorzaakt door de klimaatverandering. Om inzicht te krijgen in de gevolgen van klimaatverandering op de portefeuille past Stap twee scenario's toe: een transitiescenario, waarbij de onderliggende aanname is dat de transitie abrupt plaatsvindt en een 4 graden scenario, waarin het klimaat significant verandert. Dit tweede scenario resulteert in extremere weersomstandigheden met een hogere frequentie. Op dit moment kwantificeert Stap allen het eerste scenario (abrupte transitie) daar de effecten van het tweede scenario pas na de ALM horizon zich naar verwachting zullen voordoen. Op basis van de analyse uit 2022 daalt de waarde van het vermogen van de Pensioenkring in dit specifieke scenario met circa 5,0%.
4. **Biodiversiteit:** biodiversiteit is een graadmeter voor de gezondheid van de natuur. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering één van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet en is tevens sterk met klimaatverandering verbonden. Dit heeft grote consequenties voor de samenleving, de economie en ook financiële instellingen, zoals pensioenfondsen. De methoden om de blootstelling van de portefeuille te bepalen aan activiteiten die negatieve invloed hebben op de biodiversiteit zijn nog in ontwikkeling. Op den duur zal naar verwachting het effect op het rendement als gevolg van verlies van biodiversiteit vergelijkbaar zijn met het effect van klimaatverandering wanneer geen energietransitie plaats vindt.

Stap MVB beleid

Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten hoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide

stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

Figuur: kaders MVB-beleid

Het MVB-beleid wordt ingevuld met diverse instrumenten, waaronder screening, uitsluitingen van bedrijven en landen en stembeleid.

Bestuursbureau Stap

Postbus 5061

9700 GB Groningen

T 050 522 30 53

E Info@stappensioen.nl